

2000 Yılından Önce (Y Kuşağı) ve Sonra (Z Kuşağı) Doğan Çocuklarda Aile İçi Verilen Görev ve Sorumluluklar ve Teknolojinin Etkisi *

Duties and Responsibilities Given within the Family and the Effect of Technology on Children Born Before 2000 (Generation Y) and After (Generation Z)

ÖZET

Aile toplumun en küçük yapı taşıdır. Ailedeki sıkıntılar topluma, toplumdaki sıkıntılar aileye yansır, bununla birlikte; sağlıklı aileler sağlıklı toplumu oluşturmakta önyak olur. Toplumun sosyokültürel durumu, ailenin sosyokültürel durumu belirler. Toplum ve aile iyilikte ve kötülükte devamlı bir şekilde, etkileşim içerisinde.

Toplumlar ailelerin bir araya gelmesiyle oluşur. İnsanlık tarihi, geçmişten bu yana, uzun çağlardan beri topluluklar hâlinde yaşar. Zaman içinde aile kavramında bir değişiklik oluşmamış, yalnız ailenin üyelerinde ve üyelerin görevlerinde bazı değişimler söz konusu olmuştur. Endüstri devriminden önce yaygın olan geniş aile türü, endüstri devrimi sonrasında yerini yalnızca çekirdek aile dediğimiz anne, baba ve çocuklara bırakmıştır. Bunun yanı sıra, aile türlerinde, yerleşim yerlerine göre de farklılıklar oluşmuştur. Birbirlerinden farklı aile türleri söz konusu olmakla birlikte hangi aile türü olursa olsun, ailenin fonksiyonları, yaşam dönemleri, bireylerinin görev ve sorumlulukları her zaman var olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kuşak, Y ve Z kuşağı, Aile İçi İletişim.

ABSTRACT

Family constitutes the smallest building block of society. Problems in the family are reflected in society, and problems in society are reflected in the family; however, Healthy families take the lead in creating a healthy society. The sociocultural situation of the society determines the sociocultural situation of the family. Society and family are in constant interaction, for good and evil.

Societies are formed by families coming together. Humanity has lived in communities since ancient times. There has been no change in the concept of family over time, but there have been some changes in the members of the family and their duties. The extended family type, which was common before the industrial revolution, was replaced by only the mother, father and children, which we call the nuclear family, after the industrial revolution. In addition, there were differences in family types and settlements. Although there are different types of families, regardless of which type of family it is, the functions of the family, its life periods, and the duties and responsibilities of its members have always existed.

Keywords: Generation, Generation Y and Z, Family Communication.

GİRİŞ

Aile içi iletişimde, aile fertlerinin kendilerini ifade edebilmeleri, söz hakkına sahip olmaları önemli bir yer tutmaktadır. Aile içi iletişimde çocuğun birey olarak kabul görülmesinin ve iletişime etkin olarak dahil edilmesinin benlik ve öz saygısını artırdığı bilinmektedir. Özmen (2007)

Aile, anne, baba ve çocuklardan oluşan, üyeleriyle birlikte sosyo-kültürel görevlerini yerine getiren önemli bir kurumdur. Diğer bir ifadeyle aile, yapısı ve fonksiyonu zamanla değişebilen, insan neslinin sürekliliğini sağlayan, bireyin sosyalleşme sürecini başlatan, aile fertlerini duygusal doyuma ulaştıran, toplumun maddi ve manevi zenginliklerini kuşaktan kuşağa aktaran, biyolojik, psikolojik, ekonomik ve hukuksal işlevleri bulunan toplumsal kurumlardan biridir

Kağıtçıbaşı, ailenin sosyo-ekonomik durumu ile anne ve babanın çocuğa yüklediği değerler arasında bir bağlantı olduğunu öne sürmektedir. Ona göre, ailenin sosyo-ekonomik durumu arttıkça anne ve babanın çocuğa atfettiği ekonomik değer ve ondan beklediği maddi fayda azalmaktadır. Bunun tam tersi, ailenin sosyo-ekonomik durumu düştükçe aile tarafından çocuğa yüklenen sorumluluklar da artmaktadır.

Farklı sosyal statü veya eğitim seviyesindeki ailelerde dünyaya gelen çocukların zihinsel gelişim düzeyleri birbirinden farklılık gösterir. Statü esasına dayalı alt sınıfa dahil bir ailede yetişen çocuk bir fert olarak dikkate alınmaz, soruları çoğu kez cevapsız kalır, duygu ve isteklerine saygı duyulmaz. Bunun aksine, orta sınıfa dahil bir ailede ise çocuğun isteği, arzusu ve merakı dikkate alınır ve çocuğa her konuda yapılması gereken açıklama yapılır. Dolayısıyla alt sınıftaki aileden farklı olarak orta sınıfa dahil bir ailede dünyaya gelen çocuklar, zihinsel gelişme ve sosyalleşme bakımından daha avantajlı bir durumdadır. Sonuç olarak, aile, çocuğun hayata başlangıç yeri olarak,

Nesrin Işık Aslan¹

Bahar Gülsün Erbatur²

Tülay Akdemir³

How to Cite This Article

Işık Aslan, N., Erbatur, B. G. & Akdemir, T. (2023). "2000 Yılından Önce (Y Kuşağı) ve Sonra (Z Kuşağı) Doğan Çocuklarda Aile İçi Verilen Görev ve Sorumluluklar ve Teknolojinin Etkisi", Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences, 9(70):3890-3896. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/JOSH.AS.73308>

Arrival: 01 September 2023

Published: 30 November 2023

International Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

This journal is an open access, peer-reviewed international journal.

¹ Öğretmen, MEB, Diyarbakır, Türkiye

² Öğretmen, MEB, Diyarbakır, Türkiye

³ Öğretmen, MEB, Diyarbakır, Türkiye

çocuğun sosyalleşmesinde, hayata ve topluma uyum sağlamasında olumlu ve olumsuz etkileri olan önemli bir kurumdur.

Aile İçi İletişim

Aile içi iletişim eşlerin birbirleri arasında, annenin çocuğuyla veya çocuklarıyla, babanın çocuğuyla veya çocuklarıyla, çocuğun anne ve babasıyla, kardeşlerin birbirleri ile kurduğu iletişimidir. Aile içi iletişim çocuğun kişiliğinin gelişiminde en etkili faktörlerden biridir.

Kuşak Kavramı

Kuşak dediğimiz kavram; belirli tarihsel aralıklarda doğup büyüyen bireyler topluluğunu ifade etmektedir. Nesil ya da jenerasyon şeklinde de ifade edilen bu bireyler topluluğu, belirli tarih aralığında doğmuş, aynı ya da benzer toplumsal koşulları yaşamıştır. Topluluklar; günümüzde genç kuşak ve yaşlı kuşak şeklinde de ifade edilmektedir. Ancak bu ayrım çoğu zaman yetersiz kalırken, bu yetersizliğin giderilmesi için kuşak teorisine ihtiyaç duyulmuştur. Kuşak teorisinde kuşaklar beşe ayrılmakta ve bu da toplulukları tanımlamakta çok daha yeterli olmaktadır. Günümüzde literatüründe bahsedilen beş kuşak; Sessiz Kuşak, Bebek Patlaması Kuşağı, X Kuşağı, Y Kuşağı ve Z Kuşağı'dır.

Tarihsel süreç boyunca pek çok gelişme yaşanmış ve bu gelişmeler, toplumsal değişim ve dönüşüm yaşanmasına katkıda bulunmuşlardır. Bu değişim ve dönüşümler, o dönemde yaşayan bireylerin düşünce, tutum, davranış ve yaşam tarzlarını önemli ölçüde etkilemişlerdir. Dolayısıyla kuşak teorisi, tarihsel süreç boyunca her dönemin kendine ait bir insan profili bulunduğunu iddia eder. Bu iddia, aynı zamanda sosyolojinin de iddiasıyla paraleldir. Çünkü sosyoloji, bir toplumsal dönüşümü anlayabilmek için yaşanan toplumsal gelişmeleri ele alır ve bu temelde açıklar. Kuşak teorisi de kuşakları yaşadığı dönemde gerçekleşen toplumsal olayları baz alarak analiz ettiğinden; kuşak teorisinin savunduğu düşüncelerin sosyolojiyle paralellik gösterdiği görülmektedir. Bu nedenle kuşak teorisi sosyolojik anlamda ele alınmaya ve incelenmeye değer bir konudur. Günümüzde kuşak kavramı farklı sosyal bilim alanlarına konu olmuşsa da bu alanda yapılan sosyolojik çalışmalar halen yetersizdir.

Kuşak kavramı belli bir dönemde, özdeş ya da benzer olaylar yaşamış insanları ifade eder. Kuşaklar aynı tarihsel aralıkta doğmuş, benzer sosyal, ekonomik, politik atmosferi yaşamıştır. Tarihsel süreç içerisinde yaşanmış, tarihin akışını değiştiren önemli olaylar, beraberinde getirdiği toplumsal değişim ve dönüşümler, o dönemde yaşayan toplum üzerinde etkili olmuş ve onların tutumlarını şekillendirmiştir. Bu nedenle aynı zaman diliminde yaşayan bireylerin yaşamlarında benzerliklerin olması ve benzer tutumlar sergilemesi söz konusu olmaktadır.

Kuşak ; Türk Dil Kurumu tarafından felsefi olarak “Aşağı yukarı aynı yıllarda doğmuş olup aynı çağın koşullarını, dolayısıyla birbirine benzer sıkıntıları, yazgıları yaşamış, benzer ödevlerle yükümlü olmuş kişilerin topluluğu” şeklinde tanımlanmıştır. Toplum bilimi olarak ise kuşak; “Yaklaşık yirmi beş, otuz yıllık yaş kümelerini oluşturan bireyler öbeği, göbek, nesil, batın, jenerasyon” şeklinde tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu, 2019). İlk kuşak araştırmacılarından Strauss ve Howe (1991), kuşağı “yaklaşık yirmi iki yıllık zaman dilimi içerisinde veya insanın yaşam aşamaları olan çocukluk, genç yetişkinlik, orta yaş ve yaşlılık süreleri boyunca, beraber yaşamış insan topluluğu” olarak tanımlamıştır.

Günümüzde dünyada beş kuşak birlikte yaşamakta ve bu durum kuşak çatışması yaşanmasına sebep olmaktadır. Kuşak çatışması terimi, 1968 yılında öğrenci hareketlerinin yoğunlaşmasından sonra toplumda gençlik sorunlarının ortaya çıkmasıyla oluşmuştur. (Tezcan, 2016: 40). Bütün kuşaklar kendilerine has, farklı ekonomik, kültürel, sosyal koşullarda yetişmiş, bu şekilde kendi değer yargılarını oluşturmuşlardır. Kuşakların sahip olduğu değer yargıları farklılık gösterdiğinden, kuşaklar arası çatışmalar yaşanmıştır. Günümüz Türkiye'sinde meydana gelen hızlı toplumsal değişimler, gerek aile içinde gerekse aile dışında toplum düzeyinde kuşaklar arası ilişkiler yönünden çatışmalara konu olmaktadır (Tezcan, 2016: 8). Eski kuşaklar tarafından kullanılan “şimdiki gençler” ifadesinin arkasından genel olarak olumsuz yargılar kullanılmaktadır ve her kuşak, çoğu zaman kendinden sonraki kuşağı eleştirme meyillisidirler. Y Kuşağı, eski kuşaklar tarafından eleştirilmekte, sıklıkla sorumsuz, akli bir karış havada, yüksek özgüvenli ve tembel (Tezcan, 2016) olmaları konusunda suçlanmaktadır.

Kuşak çatışması kavramı, yalnızca günümüze ait bir durum olmayıp eski tarihlerde de görülmektedir. Örneğin; İsa'dan sekiz yüzyıl önce yaşamış Hesidos, genç kuşağı şu şekilde yargılamıştır (Yörükoğlu, 1999: 193)

Günümüz gençleri öyle sorumsuz ve uçarlar ki yarın ülke yönetimini üstleneceklerini düşündükçe umutsuzluğa kapılıyorum. Bize ağır başlı olmayı, büyüklerimize saygılı davranmayı öğretmişlerdi. Şimdiki gençler ise ne kural tanıyor ne beklemesini biliyorlar. Üstelik duygusuz ve düşüncesiz davranıyorlar”.

Görülmektedir ki insanlık tarihi boyunca her kuşak, kendinden sonra gelen kuşağı benzer biçimde yargılamaktadır. Yetişkinlerin genç kuşakları küçümseme, onlara tepeden bakma, sorumsuz, asi ve yaramaz, eğlence düşkünü olarak

görme eğilimleri çokça görülmektedir. Her dönemde gençlikle ilgili negatif yargıların bulunması, kuşaklar arası uzlaşmazlıklar ve yanlış anlama eğilimini doğurmuştur (Nalçaoğlu, 2007: 94).

Kuşaklara Ait Sınıflar

Kuşak tanımları ve sınıflandırmalarında farklılıkların olduğu bilinmektedir. Aynı zaman diliminde yaşayan, benzer sosyal ve kültürel ortamları paylaşan bireylerin davranış kalıpları ve benzerlikleri bu kuşakların sınıflandırılmasında genellemeler yapılmasını sağlamıştır. Kuşaklar arasında bulunan farklılıkların yaşadıkları tarihsel, kültürel olaylara göre biçimlendiği gözlemlenmektedir. Küreselleşmeyle beraber gelişen teknolojiler beraberinde insanlık için değişimin başlamasına sebep olmuştur. Tarihsel süreçlere göre tanımlanan kuşaklar teknolojinin başlattığı dönemle birlikte teknolojik gelişmelerin ışığında nitelendirilmeye başlanmıştır. Kuşaklar 1965 yılından sonra sosyolojik gelişmeleri takip ederek şekillenmiştir. Z Kuşağı; X ve Y Kuşağından sonra, yaşamını teknolojinin merkezinde şekillendirmiştir (Kuyucu, 2014: 56).

Günümüzde farklı kuşakların bir arada yaşıyor olması, kültürel zenginlik yarattığı gibi, farklı davranış kalıplarının yarattığı sıkıntıları da beraberinde getirmektedir. Geçmişten bu yana, araştırmacılar tarafından kuşaklar, farklı tarih aralıklarında farklı isimlerle sınıflandırılmaktadır. Günümüzde en çok kullanılan sınıflandırmada kuşaklar, beş kuşağa ayrılmaktadır (Acılioğlu, 2015: 24).

Tablo 1: Kuşak Çeşitleri

Kuşak ismi	Sessiz Kuşak	Bebek Patlaması Kuşağı	X Kuşağı	Y Kuşağı	Z Kuşağı
Belirleyici Tarih	1925-1945 arası doğanlar	1946-1964 arası doğanlar	1965-1979 arası doğanlar	1980-1999 arası doğanlar	2000 ve sonrası doğanlar

Kaynak: Acılioğlu, İ. (2015). İş'te Y Kuşağı, s. 24

Y Kuşak

Küreselleşme kavramı ilk olarak Y kuşağını etkilemiştir. Ekonomik anlamda kendinden önceki kuşaklara göre daha olumlu bir dünyada, büyük çapta savaşların ve yoklukların yaşanmadığı bir atmosferde büyümüşlerdir. Yeni teknolojilerin hızla geliştiği, internet başta olmak üzere sosyal medyanın da küresel iletişime katkı sağladığı bir çağda varlıklarını devam ettirmektedirler (Acılioğlu, 2015: 28). Y kuşağı bireyleri teknolojik, elektronik ve küresel sınırların şeffaflaştığı kablosuz bir ortamda dünyaya gelmişlerdir. Y kuşağı mensuplarının çoğu yavaş iş istihdamı ve genel olarak üniversite kredi borçları ile karşılaştı. Y kuşağı küreselleşmenin de etkisiyle teknolojinin insan yaşamına çok fazla müdahil olduğu ve birçok alanı değiştirip dönüştürdüğü bir çağda yetişmiştir. İnternet teknolojisi ve sosyal medya ile her türlü bilgidan anında haberdar olmaktadır. Açık iletişimi benimseyerek kendilerinden yaşça büyük insanlarla kurdukları iletişim, herkesi yaşından bağımsız bir birey olarak görmelerini sağlamıştır. Kendinden önceki kuşaklar gibi yokluk, savaş vb. durumları çok görmemeleri, yüksek hızda tüketim ve erişim olanaklarına sahip olmaları onların sabırsız özellikte olmalarına sebep olmuştur (Acılioğlu, 2015: 28).

Y Kuşağı için söyleyen özellikler şöyledir; hak eden, iyimser, yurttaş olarak düşünen, katılımcı ebeveyn, iş yaşam dengesine değer veren, birçok görev sahibi ve takım odaklı. Ayrıca, bağımsızlığa ve statüye önem veren, sabırsız, bilgiye çabuk ulaşabilen, aşırı özgüvenli ve iyi idare edilebildiklerinde zengin bir yeteneğe sahiptir. Y Kuşağı, iyimser, teknolojiyi kullanmakta beceri sahibi ve sosyal olarak takım içinde aktif; aynı zamanda, otorite ve tecrübeye karşı nezaketsiz ve fazla mesai yaparak çalışmakta isteksizdir (Kurtoğlu ve diğ, 2016: 420).

Z Kuşak

Z Kuşağının aileleri ileri yaşlarda evlenen ve daha az boşanmanın yaşandığı aile yapılarına, Z Kuşağının ebeveynleri diğer kuşakların ebeveynlerinden ve aile yapısından çok farklı özelliklere sahiptir. Z Kuşağı ebeveynleri, çocuğunun daha iyi eğitim alması, iyi şartlarda büyümesi ve güven içerisinde olması için aktif bir tutum içerisindedir. Küresel terörizmle, okullarda yaşanan şiddetle, ekonomik belirsizliklerle, resesyon, ipotekli konut kredisi vb. durumlarla karşılaşmışlardır. Z Kuşağında, geleneksel inanışları benimseyen yeni muhafazakâr düşünce yapısıyla aileye değer veren, otokontrol ve daha fazla sorumluluk sahibi olduğu yaşam tarzı ve davranışları da gözlemlenmektedir (Latif ve Serbest, 2014: 143).

İnternet ve sosyal ağlara bağlandıkları teknolojik cihazlar adeta vücutlarının bir parçası haline gelmiştir. Teknoloji, sosyal medya, İlkokul çağına gelmeden hayatlarının gerçeği haline gelmiştir. Sürekli sanal ortamda vakit geçiren Z Kuşağı, sanal ortamlar da dahil olmak üzere günlük yaşamlarında sürekli mesaj bombardımanına uğramaktadırlar. Z Kuşağı özgünlük ve realite değerlerine sahiptir (Acılioğlu, 2015: 31).

Teknolojik yeniliklere çok seri bir şekilde adapte olan, verilen görevi titiz ve hızlı bir şekilde gerçekleştirebilen Z Kuşağı doğuştan tüketici olarak nitelendirilmektedir. İletişim konusunda, diğer kuşaklara göre daha sosyal bir yapıya sahiptir.

Günümüzde iş hayatı dahil olmak üzere pek çok alanda fazlasıyla eleştirilen Y Kuşağı'nın da kendinden sonra gelen ve şu an çoğu çocuk yaşta olan Z Kuşağı'nı eleştirdiğini görmekteyiz. Örneğin; "dijital çocuklar" (Gardner ve Davis, 2014) olarak nitelenen bu kuşak, Y Kuşağı tarafından dışarıda aktif bir şekilde oyunlar oynamak yerine sürekli dijital oyunlar oynamaları, sosyalleşmeyi yüz yüze yapmak yerine sanal bir şekilde yapmaları nedeniyle eleştirilmektedirler. Muhtemelen Z Kuşağı da kendinden sonra gelecek kuşağı benzer ya da daha farklı şekilde yargılayacaktır.

Gençlik, genç olmayanların değer yargılarına uymadıkları için yargılanmaktadır. Bununla birlikte toplumsal değer yargıları, durağan bir yapıda olmayıp aksine dinamik bir yapıdadır. Yunan düşünür Herakleitos'in söylediği gibi; değişmeyen tek şey değişimin kendisidir. Sürekli değişen dünyada, toplum söz konusu değişime kapalı ise o toplumda çelişki yaşanmaktadır (Özgür, 2013: 46). Bir neslin değerleri, davranışları, yaşam tarzı ve yaşama dair pek çok yargısı diğer kuşaklarla uyumsuzluk gösterir, hatta göstermelidir de. Bir neslin kendinden önceki nesille birebir aynı olması ve önceki nesiller tarafından oluşturulmuş kalıplar ve değer yargılarının dışına çıkmaması, toplumsal değişimin ve dolayısıyla ilerlemenin önünde büyük bir engeldir.

Z Kuşağı Ve İletişim Sorunları

İletişim insan hayatında temel bir ihtiyaçtır. İletişim olmasa kişilerin ya da toplumların hayatlarını büyük ölçüde devam ettirmeleri mümkün değildir. Zaten hayatı anlamlı kılan şey de sosyal yaşamda yaşanan sağlıklı ilişkilerdir. Bireyin kişilik gelişimi (benlik tasarımları) toplumsallaşma sürecinde ortaya çıkar. Birey doğduğu andan itibaren, içinde bulunduğu toplumun ve sosyal yapının kendisine öğrettiklerini benimsemesi ile bir kimlik ve kişilik sahibi olur. Bu kimlik ve kişiliğin karakteristik yapısı, kişinin davranışları ve tutumları üzerinde önemli bir etkiye sahiptir.

Bireyin çevresiyle olan iletişimi, kendi iç dünyası ile de uyum içerisinde olduğunda anlam taşır. Bu nedenle iletişim sürecinde çatışma veya uyumsuzluklara neden olan veya olabilecek olan ilişkiler, iletişimde sorunların kaynağını oluşturabilmektedir. Bu durumda yaşanan iletişim sorunları hem bireysel düzeyde hem de kişilerarası ilişkiler sürecinde etkili olmaktadır. İç iletişimi ve çevresiyle oluşan iletişim sürecindeki mesajlar birbiri ile uyumlu ise bireyin sosyal yapı ve toplumsal uyumluluğu, sağlıklı bir gelişim gösterecektir.

İyi bir iletişim, kişinin kendi iç dünyasında yaşananlar kadar, toplumsal ve kişilerarası iletişim için de önemlidir. Bireyin yaşam kalitesi, kendisi ile kurduğu içsel iletişim ve buna bağlı olarak oluşturduğu anlamlara göre şekillenmektedir. Bu nedenle iletişim sürecinin merkezinde kişinin kendisinin yer aldığı gözden kaçmamalıdır.

Z kuşağının en belirgin özelliği, bu bireylerin internetle, teknolojiyle büyümeleridir. Çok farklı yazılım programları, bilgisayarlar ve en önemlisi neslin elindeki akıllı telefonlar... Bütün bu teknolojik figürler Z neslini sosyal ve bilimsel açıdan ön plana çıkarıyor. Bireyler farklı eğitim sistemleri içerisinde harmanlanır, donanım sahibi olurlar fakat sonuç itibarıyla bireylerin kazandıkları donanımlar onları mutlu etmek yerine gerginleştirir, tatmin etmez ve sonunda ortaya çıkan yalnızlık ve yabancılaşma duygusu mutsuzluk biçiminde kendisini gösterir.

Z kuşağının doğumu akıllı telefonlar, videolar, internet ve görsel teknoloji ile dijital dünyanın içinde olmuştur. Bu özellikleriyle diğer kuşaklardan farklı olup şuanda kullanılmakta olan teknoloji onlar için yeni bir şey değildir. Bu kuşak teknoloji konusunda oldukça gelişmiş olup program ve alet kullanımlarında başarılıdırlar. Gelişmiş yazılım ve kullanım programları ile çok daha üretken olabilirler ve sadece sosyal medyanın etkinliği onlar için yeterli olmayacaktır. Genel anlamda pragmatik ve realist, yani (faydacı-yararlı) özelliklere sahiptirler. Risk alma konusunda kendinden önceki kuşaklara nazaran daha tedbirdirler. Girişimci ve daha sosyal olan bu nesil gelişen teknolojinin içerisinde büyüdüklerinden dolayı yeni teknolojilere karşı aç, kendilerini geliştirmek ve kanıtlamak için hevesli ve hızlı öğrenen bir kuşaktır. Herhangi bir konuya odaklanmaları 8 saniye gibi kısa bir zaman dilimini kapsar. Yani onları kazanmak için dikkatlerini çekmek gerekir. Bu açıdan çok etkileyici ve dolaysız olmak gerekmektedir. Uzun yazılar, zaman-alan ve tekrar eden uygulamalar Z kuşağına sıkıcı gelir (Penfold, 2017)

İndigo ve Kristal Çocuklar; "Z" kuşağını temsil ederler. X ve Y'den daha uzun çalışmaktadırlar: Z kuşağı çocukları "X" ve "Y" kuşaklarına göre daha uzun saatler çalışmaya heveslidirler. Maddi açıdan daha kazançlı işler yapmak isterler. Daha fazla para kazanmak için mesai sonrası ve hafta sonları işe gitmek isterler.

Teknoloji onlar için olmazsa olmazdır: Z kuşağının yüzde 57'si teknolojinin kendilerini daha üretken yaptığını söylüyor. Yüzde 39'u için akıllı telefonlar, yüzde 37'si için dizüstü bilgisayarlar zaruri (Eğitim Caddesi, 2016).

Tablo 2: Y ve Z kuşakları Arasındaki Önemeli Karakteristik Farklar

Y Kuşağı	Z Kuşağı
Teknolojiyi iyi kullanan: 2 ekran aynı anda ve paylaşımına açık	İleri derecede teknoloji kullanan: 5 ekran aynı anda açık ve paylaşımına açık
Oturarak çalışmayı seven	Aktive ve gönüllü olarak çalışan
Çok-kültürlü toleransa sahip	Birliktelik ve beraberliğe inanan
Kendinden emin değil	Kendinden emin
Yazılı olarak iletişimde olan	İmaj/video ve görsellerle iletişimde olan
Malzeme ve konuları paylaşan	Malzeme ve konuları yaratan
Öz güven yetersizliği olan	Alçak gönüllülüğe sahip
Şimdiye odaklanan	Geleceğe odaklanan
İyimser	Gerçekçi
Keşfedilmeyi bekleyen	Başarılı olmak ve kazanmak için çalışan
Takım çalışmasına müsait	Birlik ve beraberlik ruhu taşıyan

Kaynak: Seymen, İ. (2017).

Ailede Görev ve Sorumluluklar ve Z Kuşağı

Aile; çocuğun dünyaya geldiği andan itibaren çocuğu koruyan bir koruyucu kalkandır. Ona dünyanın olumlu-olumsuz yönlerini gösteren rehberidir. Aile bireyleri, davranışları ve bilgisiyle çocuğa rol-model olan en büyük aktörlerdir. Bundan dolayı Rousseau'nun da (2009) belirttiği gibi çocuk eğitiminde anne ve babaya büyük bir görev bilinciyle hareket etmelidir. Bu görevlerde, anne ve baba farklı şekillerde sorumluluk alır. Örneğin, anne, çocuğun beslenmesi, sevgi duygusunu hissetmesi, özgür bırakılması, dünyayı keşfetmesi, acı ve sevinci yaşaması süreçlerinde varlığının hissedilmesi gereken en önemli kişidir. Rousseau annenin çocuk yaşamındaki bu önemini Emile ve Eğitim Üzerine adlı eserinde şu şekilde ifade etmiştir: “Anne olmayınca çocuk olmaz. Sorumlulukları karşılıklıdır ve bir taraf sorumluluğunu olması gerektiği gibi ifa etmezse öbür tarafta kendi görevini ihmal eder. Çocuk annesini sevmek zorunda olduğunu bilmeden önce sevmelidir” (Rousseau, 2009b:122).

Rousseau, eserinde çocuğun yaşamında annenin önemine vurgu yaptığı gibi, çocuğun gelişiminde ve hayata hazırlanmasında babanın da önemine değinmiştir. Rousseau'ya (2009b:125) göre bir “baba” türünün devamını sağlamakla yükümlüdür. Devlete yurttaşlar kazandırma konusunda çaba göstermelidir. Bu sorumluluk ve çaba içinde olamayan bir babanın “baba olmaya” hakkı yoktur. Benzer düşünceler “anne” için de geçerlidir. Anne de baba faktörü gibi çocuğun en iyi şekilde yetiştirilmesinde, topluma yararlı bir birey olmasında ve yaşadığı yüzyıla uyum sağlamasında görevlerini hakkıyla yerine getirmelidir. Anne ve baba bu görevleri yerine getirirken de bir takım hususlara özen göstermelidir. Örneğin, anne ve baba çocuğa bir konu hakkında doğru ve yanlış öğretecekse, başta davranışlarıyla bunu çocuğa kendi göstermelidir. Anne ve baba çelişkili bir davranış içerisinde olmamalıdır. Davranışları mutlaka tutarlı olmalıdır. Aksi takdirde tutarsızlık, çocuğun zihninde karmaşa yaratır. Öte yandan; çocuk eğitiminde çocuğa kazandırılması gereken birçok değerler vardır. Büyüklerine ve küçüklerine karşı nasıl davranılması gerektiği konusunda çocuğa iyi bir örnek olmalıdır. Kendi deneyimlerini, karşılaşılan problemlerin çözümünde çocuğa aktarabilmelidir. Olumsuz duygu ve düşüncelerle karşılaştığında, kendini nasıl motive edebileceğini, hedeflere ulaşmada planlı-programlı çalışma yollarının neler olduğu hususunda çocuğa rehberlik yapabilmelidir.

Aileler çocuklarının daha iyi bir eğitim alması için bütün imkânları çocuklarına sunmakta ve bilinçli bir şekilde çocukların eğitimleriyle ilgilenmektedir. Bilinçli bir aile profili ile çocuklara sunulan bu imkânlar çocuğun kendisine olan güvenini de artırmaktadır. Çocuklar aileleri tarafından eleştirilmek değil, övülmek, ödüllendirilmek isterler. Rousseau'nun (2009) belirttiği gibi, çocuk dünyanın en saf varlığıdır, bu varlığın mimarı ailedir. Z kuşağı, aileleri veya arkadaşlarıyla yüz yüze değil, sosyal medya veya kitle iletişim araçları ile iletişim kurmayı tercih etmektedirler. Bu durum onların biraz daha “benmerkezci” olmasına sebep olmaktadır. Okul öncesinden ergenlik çağına kadar devam eden bu benmerkezci yaklaşım, çocukların yaşamında bazen olumsuz etkiler de yaratabilmektedir. Çocuğun sosyalleşmesinden, topluma uyumlu bir birey olmasına kadarki süregelen zaman dilimine yön veren bir duygudur. Benmerkezci çocuğun ilerde “bencil olması, paylaşmaması, yakın çevresindeki insanlara yardım etmemesi, farklı değerlere saygı duymaması, üretken olmaması, kendi yaşam alanı içinde farklı insanların problemlerine duyarsız kalması” beklenen bir durumdur (Senbir 2004;Taş, Demirdöğmez ve Küçükkoğlu,2017). Rousseau(2009a) çocuklardaki benmerkezci duygunun onlarda bu saydığımız yanlış davranışların daha da büyümesine neden olacağını ifade etmektedir.

Z kuşağı dijital çağın çocuklarıdır. Dijitalliğin verdiği olumsuz durumlardan biri ve ailelerin bile bazen kontrol edemediği davranış “internet bağımlılığıdır”. Çocuklar internet ortamında saatlerce vakit harcayıp, hareketsiz kalabilmektedirler. Bu durum çocukların internet başında beslenme bozukluklarına, bunun sonucunda obezite, çocukların psikomotor davranışlarında hareketsizliğin görülmesine neden olmaktadır. Artık Z kuşağı çocukları

dışarda oyun oynamak yerine evde bilgisayar başında oyun oynamayı, televizyon başında zaman geçirmeyi tercih etmektedir. Aileler de bu durumdan hoşnut olmamalarına rağmen, çocuğa çok fazla müdahale edememektedirler (Senbir 2004; Taş, Demirdöğmez ve Küçükkoğlu,2017).

Z kuşağı herhangi bir işi yaparken, sabırsız ve aceleci, bir an önce sonuca ulaşmaya çalışan davranışlar gösterir. Gördükleri herhangi bir şeye hemen sahip olmak isterler. Rousseau'nun bu konudaki görüşleri şu şekildedir:

Çocuğunuzu mutsuz kılmanın en kesin yolunu biliyor musunuz? Onu her şeyi elde etmeye alıştırmak; çünkü gidermesi kolay arzuları durmadan arttığı için, er ya da geç, olanaksızlık karşısında bu arzuları ister istemez geri çevirmek zorunda kalacaksınız ve bu alışılmamış geri çevirme onu arzu ettiği şeyden yoksun kalmasından daha çok üzecektir. Önce elinizdeki bastonu isteyecek, yakında saatinizi, sonra da uçan kuşu isteyecektir; parladığını gördüğü yıldızı da, göreceği her şeyi de; Bilginin hızlı değişimine çok çabuk uyum sağlamaktadırlar (Rousseau, 2009a:63).

Toplumlar geçmişten günümüze sürekli kendini yenileme ve geliştirme çabası içerisindedir. Eğitim, bu değişime yön veren en önemli öğedir. Çünkü eğitim hem değişimi sağlar, hem de gelişme ve yeniliklerin etkisiyle kendisi de değişikliğe uğrar. Toplumsal olarak ortaya çıkan bu gelişmeler ve değişimler gösterdikleri nitelikler açısından, kuşakların sınıflandırılmasına neden olmuştur. Kuşaklar arasındaki bu sınıflandırmada dönemin siyasi, sosyal, ekonomik, teknolojik, eğitim anlayışlarının büyük bir etkisi olmuştur. Bunlar arasında en önemlisi teknolojik alanda yaşanan gelişmeler gösterilmektedir. Teknolojik gelişmeler sayesinde toplumun her bölümünde aile yapısı, çocuk yetiştirme anlayışı, eğitim politikaları vs. değişime uğramıştır. Örneğin tarım toplumunda erkek çocuğun rol-modeli tarlada babası iken, kız annesini gözlemlemiştir. Sanayi toplumunda ise, geniş aileden çekirdek aileye geçiş süreciyle beraber çocuğun rol-modeli fabrikada ustası olmuştur. Bu toplumlarda en önemli kural, disiplinli ve düzenli çalışma ortamıdır.

Eserde, Rousseau adeta günümüz Z kuşaklarının eğitiminden bahsedercesine ailelere bir takım öneriler sunmuştur. Bu önerilerde;

- ✓ Çocukların annesi tarafından beslenmesine,
- ✓ Anne ve babanın bütün öğrenme süreçlerinde çocuğun yanında olmasına,
- ✓ Çocuğa iyi bir model teşkil etmesine,
- ✓ Çocuğun duygu ve düşüncelerini rahat ifade edeceği ortamların olmasına,
- ✓ Çocuğa ceza yerine ödül verilmesine,
- ✓ Çocuğun oyun oynamasına izin verilmesine,
- ✓ Çocuğun özgürlüğünün kısıtlanmamasına vurgu yapmaktadır.

Özetle, çocuklar bir toplumun geleceği, toplumların kalkınmasında önemli bir yapı taşı olarak görülmektedir. İnfomal olarak aileden aldığı ve formal olarak okulda gördüğü eğitim onun gelecekte nasıl bir birey olacağı konusunda bilgiler vermektedir. Unutulmamalıdır ki, aileden alınan eğitim okullardaki eğitimin başarılı olmasını sağlamakta ve çocuğun daha sonraki yaşamını etkilemektedir. Burada önemli olan ailelerin çocuklarının farklı becerilerle donatıldığını bilmeleri, her çocuğun özel bir yetenekle dünyaya geldiğini fark etmeleri ve bu farkındalıkla çocuklarına eğitim ortamı sunmaları beklenmektedir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Yaptığımız araştırmada, X, Y veya Z kuşağı aile içi görev ve sorumlulukların öneminin farkında. Buna göre genel olarak, aile bireyleri arasında bir iş bölümü yapılmakta. X ve Y kuşağı, Z kuşağının teknolojiye daha hâkim bir kuşak olduğunu, daha bireysel, özgüvenli, analitik düşünme becerisinin yüksek olduğunu, Z kuşağının daha özgür hareket etmek istediğini ve ettiğini, Z kuşağının daha az çaba harcadığını, teknolojinin çocukların özgüvenini olumlu yönde etkilediğini fakat teknoloji ile içiçe olan çocuklarının takım çalışmasında başarısız olduğunu ve son olarak Z kuşağının bilgiye daha hızlı ulaşabildiğini düşünmektedir. Bununla birlikte Y kuşağı, Z kuşağının sağlık problemlerinin (göz, duruş bozuklukları, obezite gibi.) teknolojiden kaynaklı artış gösterdiğini düşünmektedir. Y kuşağı aile içi iletişimi Z kuşağından daha fazla önemsemektedir. Y kuşağı da Z kuşağı gibi ebeveynleri ile kendileri arasında kıyaslama olduğunu düşünmektedir. Ayrıyeten Y kuşağı kendi çocukluk döneminin daha kolay olduğunu düşünmektedir.

Z kuşağı ise, kendi görev ve sorumluluklarının farkında olduğunu düşünmektedir. Dolayısıyla kendilerine verilen görevleri hemen yapılması gerektiğini düşünmektedirler. Fakat derslerinin, kendilerine verilen görev ve sorumluluklardan daha önemli olduğunu düşünmektedirler. Z kuşağı Y kuşağının düşündüğü gibi teknolojinin onları sosyal yaşamdan uzaklaştırdığını düşünmemektedir. Z kuşağı da aile içi iletişime önem vermektedir.

Bütün bu düşünceler, aile içi yaşantının değişimine sebep olmamıştır. Velilerin; teknolojik aletlerin (TV, Bilgisayar, Tablet, Telefon) kullanımının gereğinden fazla olmasının getireceği zararların farkında olmalarından ötürü, teknolojik aletlerin kullanımına kısıtlama getirmeye çalıştıkları gözlemlenmiştir.

Türkiye aile yapısının, gelenek ve göreneklerin, yaşam tarzının; kuşaklar arasında çok fazla değişkenliğe yer açmadığı gözlemlenmiştir.

KAYNAKÇA

Bayar, B. (2019). Y Kuşağı ve Türkiye’de Y Kuşağına İlişkin Çalışmalar, Dumlupınar Üniversitesi/ Kütahya.

Erten P. (2019). Z Kuşağının Dijital Teknolojiye Yönelik Tutumları. Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi, 10(1), 190- 202

Kaya, K., & Tuna, M. (2010). Popüler Kültürün İlköğretim Çağındaki Çocukların Aile İçi İlişkileri Üzerindeki Etkisi, Sosyal Bilimler Dergisi. Mayıs 2010, Sayı:21, ss.237-256. SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi/ISPARTA

Koç Akran,S., (2019). Türkiye’deki Z Kuşakların Eğitiminde Ailenin Rolü: Jean Jacques Rousseau’nun “Emile Ya Da Eğitim Üzerine” Örneği.

Özodaşık, M.,(2019). Nesil ve İletişim Sorunları. Online Journal of the Faculty of Communication Sciences Cilt:27 Sayı:4 Volume: 27 Number: 4ISSN-1309-3487İlişkiler

Seymen, A.F. (2023). Y ve Z Kuşak İnsanı Özelliklerinin Milli Eğitim Bakanlığı 2014-2019 Stratejik Programı ve TÜBİTAK Vizyon 2023 Öngörülleri ile İlişkilendirilmesi Azteca Üniversitesi, Meksika. İşletme Yönetimi-Yönetim Bilimleri.

Şahin, S., & Aral, N. (2012). Aile İçi İletişim (Communication Within The Family), Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi 2012 1(3), 55-66

Şimşek, G. (2012). Z Kuşağının Kişilik Özellikleri Ve Kariyer Değerlerinin İncelenmesi (Beykent Üniversitesi Öğrencileri Örneği)